

סיכום סיור רתם בפלשת ובנגב המערבי

27-2-2014

גדי פולק, אבי שמידע, מימי רון

רקע כללי

הסיור כלל 3 תחנות: שמורת השיטה המלבינה באשדוד, שמורת כורכר גברעם ושטחי חול-לס מדרום לגבולות. כל התחנות ממוקמות במישור החוף, כאשר שתי התחנות הראשונות מצויות בפלשת ואילו תחנת גבולות נמצאת במישור החוף של הנגב, בנגב המערבי. המשותף לכל התחנות הוא המצע שבעיקרו הוא חולי: חול מיוצב באשדוד, כורכר פריך ושדות חול בגברעם וחול-לס בגבולות. התחנות הללו משקפות גם מפל אקלימי מאקלים ים-תיכוני "גבולי" – 450 מ"מ בממוצע רב-שנתי באשדוד, דרך 400 מ"מ בגברעם לקראת אקלים מדברי צחיח למחצה בגבולות (150 מ"מ ממוצע רב-שנתי). הרום של כל התחנות נמוך – 50 מ' באשדוד, 90 מ' בגברעם ו-135 מ' בגבולות. בהתאמה לכך ועקב העובדה שכל התחנות אינן מרוחקות מהים, הטמפרטורות מתונות ואירועי הקרה נדירים. המפל האקלימי מתבטא במפל צומח (תצורה וחברות צומח) ובמפל צמחייה (מיני הצמחים). מרבית מיני הצמחים הגדלים ב-3 תחנות הסיור מאופיינים כצמחי חולות מובהקים, בלעדיים או מעדיפים. ככל שמדרימים לאורך מפל זה פוחתים הצמחים הים-תיכוניים בקרב הרכב המינים הכללי ועולה חלקם היחסי של צמחי הספר והמדבר. בעוד שבאשדוד ובגברעם הצמחים הים-תיכוניים מהווים את הרוב בקרב המינים, הרי שבגבולות מרבית הייצוג היא לצמחים סהרו-ערביים ואיראנו-טורניים. עם זאת, גם בחולות מישור החוף הים-תיכוניים ובכורכרים, ניכרת נוכחות ולעתים הופעה בולטת של צמחים מדבריים, כביטוי למשק המים הגרוע של התשתית החולית ולקירבה הגיאוגרפית אל המקורות המדבריים. דוגמאות לכך הם צמחים כמו **רותם המדבר**, **מתנן שעיר** ו**שמשון סגלגל**. נוכחות זו הולכת ומתגברת ככל שמדרימים במישור החוף, הן בשיעור המספרי של מיני ספר ומדבר והן בשליטה בחברה. מאפיין נוסף בנוף הבוטני של דרום מישור החוף הוא הנוכחות הגבוהה (לעתים גם שליטה מקומית) של עצים סודניים ויוצרים תצורת סוואנה. אלה הם **שיטה מלבינה** (אשדוד) ו**שיזף מצוי** (גברעם) ונוספים עליהם מינים מתורבתים כמו **שקמה ואשל הפרקים**, שמטביעים את חותמם בנוף ומוצאם אף הוא סודני-אפריקאי. צמחים אלה משקפים היסטוריה אקלימית טרופית ונתיבי חדירה והתפשטות מאפריקה שעיתוים שנוי במחלוקת. בכך שונה הנוף הצמחי של החולות בפלשת מנופי החולות של השרון, שבהם התצורה השלטת היא של היער הפתוח של חרוב ואלת-המסטיק. ככל הנראה, הצחיחות היחסית של פלשת בהשוואה לשרון מהווה מכשול להתבססות יער פארק זה גם בחולות המיוצבים של פלשת. מישור החוף של הנגב המערבי נעדר למעשה עצי בר, אף כי עצים של **שיטה סלילנית** החורגים מתפוצתם הרגילה בואדיות של הנגב והערבה, פזורים בדלילות רבה בנגב המערבי (לא נצפו בסיור זה). עם זאת, ניתן לראות שטחי ייעור של אשלים ואיקליפטוסים שהצלתם היחסית נובעת מביסוס ע"י תוספת השקיה בשנות הגידול הראשונות.

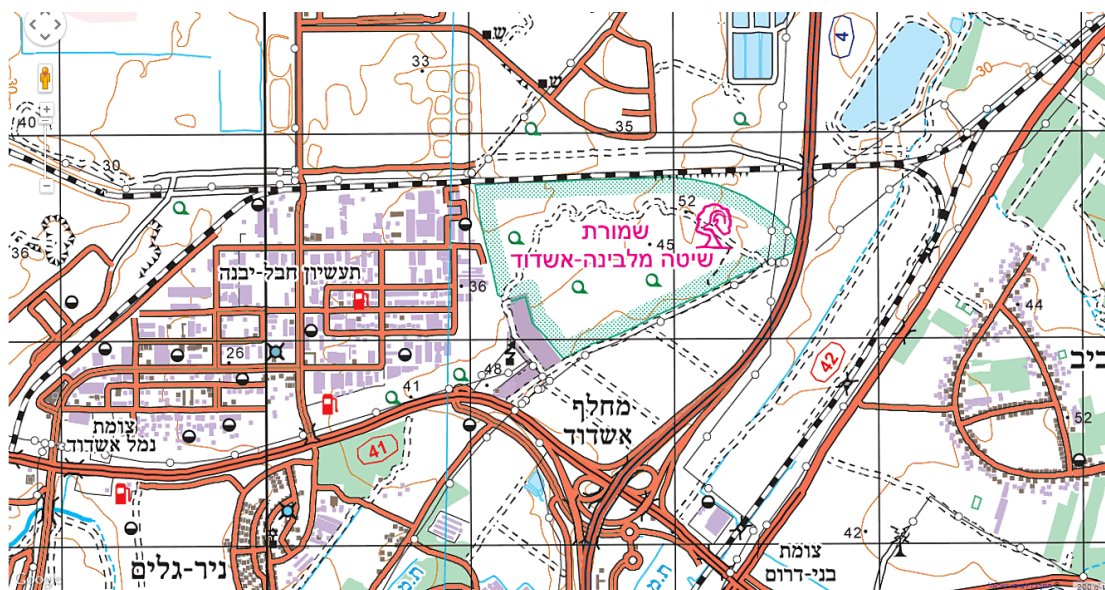
השלבים הפנולוגיים (נביטה, לבלוב, פריחה, פיריה ושלכת וכד') של הצמחים לאורך החתך מצויים בדרך כלל בהתאמה עם משטר המשקעים והטמפרטורות האופייני לכל שנה, על בסיס התכונות

הגנטיות של כל מין צמח. תחילת הפריחה בקרקעות החוליות של מישור החוף בחבל הים-תיכוני מקדימה את תחילת הפריחה באזורי השפלה וההר ומתרחשת כבר בדצמבר-ינואר, כאשר **סביון אביב**, **מרסיה יפהפיה** ו**רותם המדבר** שולטים בנוף הפריחה. פריחת מרבית הצמחים העונתיים מגיעה לשיאה בסוף פברואר – תחילת מארס. עונת הפריחה מסתיימת תוך עשיית פרי וקמילה מזרזים במהלך מארס ובתחילת אפריל בצמידות לשרבים הראשונים עקב ההתייבשות המהירה של השכבה העליונה של הקרקע החולית. זאת, כאשר באזורי ההר שיא הפריחה מתרחש לרוב בסוף מארס-תחילת אפריל. בסוף האביב ובתחילת הקיץ בולטת באזורי החולות הפריחה של **גזר החוף**, **קצח השדה**, **ניסנית שיכנית** ו**נזרית חופית** על רקע שאר הצמחים העונתיים הקמלים. בעת הסיור צמחים אלה היו עדיין בשלב הוגטטיבי. ראוי לציין שעונת 2013-2014, אשר עדיין לא הסתיימה, היא חריגה מאד הן בכמות המשקעים המצטברת שירדה עד למועד הסיור והן בדגם חלוקת המשקעים במהלך העונה עד כה. חודש דצמבר היה גשום במידה רבה מעבר לרגיל בכל דרום מישור החוף וגם בצפון הנגב, אך מעבר לפרקי הגשם הללו החודשים ינואר ופברואר היו שחונים. הנביטה, הצימוח הוגטטיבי והפריחה אשר נצפו בעת ההשתלמות נשענים איפוא על משאבי המים של דצמבר ללא תוספת משמעותית בינואר ובפברואר. לפיכך ממדי הצמחים העונתיים קטנים השנה מהרגיל, הפריחה דלה יחסית וניכרת התחלה של מגמת קמילה עוד לפני שעונת הגשמים "הרשמית" הסתיימה.

משטר המשקעים השנה בנגב המערבי היה דומה לזה של דרום פלשת, כאשר בחלקים של מישור חוף הנגב ירדה כל הכמות השנתית (250-150 מ"מ) בדצמבר, גם כאן ללא תוספת משמעותית בינואר ובפברואר. גשמים אלה הביאו לנביטה יפה של הצמחים החד-שנתיים, אך בגלל היעדר תוספת מים מאז, הפריחה היא חלקית וברבים מהצמחים בעת הסיור היא דלה, ואם לא תהיה תוספת משמעותית במארס ייתכן שלא ייווצרו משטחי הפריחה של צמחים כמו **מרית שסועה** או **מנתור המדבר** המאפיינים באזורים אלה שנים גשומות למעט כתמים בודדים.

שיחים שפגשנו בסיור כמו **רתם המדבר** ו**מתן שער** וגיאופיטים כדוגמת **שום תל-אביב** (גברעם) ו**איריס הנגב** (גבולות) רגישים פחות לשנות בצורת ולתנודות במשטר המשקעים ולכן נצפו אלה בפריחה יפה. לשיחים יש שורשים מעמיקים אשר יכולים לנצל מים שחילחלו לעומק ואינם מצויים בשכבת הקרקע העליונה המתייבשת במהירות אחרי כל אירוע גשם ואשר עליה נשענים הצמחים העונתיים. גם הגיאופיטים (בחלקם) מנצלים מאגרים מאברי האגירה בקרקע שהתמלאו בשנות גידול קודמות והם תלויים פחות במים של העונה השוטפת ועל כן נראו השנה בפריחה יפה למדי על אף הבצורת.

שמורת שיטה מלבינה אשדוד

מפת התמצאות לשמורת השיטה המלבינה באשדוד
מתוך אתר עמוד ענן

שמורה בשטח של 870 דונם, אשר נועדה בעיקר לשמר את הריכוז הגדול של עצי **שיטה מלבינה**. **שיטה מלבינה** (שיטיים) הופרדה לאחרונה מהסוג שיטה לסוג נפרד הנקרא *Faidherbia* השונה ממיני הסוג שיטה בסימנים אחדים ובהם העובדה שהתפרחת היא שיבולת מוארכת ולא קרקפת כדורית. בדומה למיני השיטה האחרים הגדלים בר בארץ – **ש. סלילנית, ש. הסוכך וש. הנגב**, גם שיטה מלבינה היא מין סודני של הסוואנות באפריקה. אלא שבניגוד להן, ריכוזי השיטה המלבינה בארץ מצויים בישראל בחבל הים-תיכוני ולא בנגב ובערבה. הריכוזים הגדולים של שיטה מלבינה בישראל מצויים באשדוד, כרמיה, ישרש, עמק האלה, חורבת דרכמון, שימרון ונחל תבור. 6 שמורות טבע בארץ הוקדשו לריכוזי השיטה המלבינה. בכל האתרים הללו מתגלה זיקה לקרבת מים – בין אם בגדות נחלי אכזב או בקשר עם מציאות שכבת קרקע אוצרת מים בעומק. גם באשדוד מצויה שכבת קרקע חרסיתית מתחת לכיסוי החול. מקובל שריכוזי השיטה המלבינה בארץ שרדו מתקופות של אקלים טרופי, יש הסוברים שזה שריד מהמיוקן ואחרים מצדדים בחדירה מאוחרת יותר בפלייסטוקן, בנתיב חדירה מערבי דרך עמק הנילוס וצפון סיני ולא דרך הבקע. האופי השרידי בא לידי ביטוי בפרחה דלה ובפוריות אפסית כאשר הריבוי הוא רק וגטיבי בעזרת ניצני שורש. סוברים שכל אוכלוסיה היא למעשה קלון אחד, אשר עקב אי התאם עצמי אין הפרייה ויצירת זרעים.

[פרטים נוספים ניתן למצוא בספרות הענפה שהתפרסמה על עץ זה]

מיני עצים נוספים במקום שזיקתם סודנית הם **אשל הפרקים ושקמה** (פיקוס השקמה), אשר ניטעו בידי אדם בקשר עם הבוסתנים שהיו במקום בעבר ושרידיהם ניכרים בעצי שקד, רימון תאנה וזית הצומחים פה ושם. ראוי לציין את תפוחות השקמה – הפגות - המכילות בתוכן פרחי זכר ופרחי נקבה ואשר מאפיינות את כל מיני הסוג **פיקוס**. התפתחות הפגות בפיקוס לפירות היא תהליך רב-שלבי מורכב ומסובך הקשור ביחסי סימביוזה עם צרעות מאביקות אשר מטילות את ביציהן בתוך הפגות.

בשקמה הפגות הן פרתנוקרפיות (חסרות זרעים) ובסוף הקיץ מטילות בתוכן צרעות הסיקופגה את ביציהן. [מומלץ לפנות בנושא זה למאמרים של יעקב גליל ודיני איזיקוביץ]

השיחים הגדלים בשמורה אופייניים לבתי גידול חוליים במישור החוף. **אטד החוף** (סולניים) נמצא בשיא הבלבוב והפריחה בעת ההשתלמות ואופייניים לו פירות שחורים המבדילים אותו מיני האטד האחרים בארץ. **שרביטן ריסני** (שרביטניים, חשופי זרע) הוא מטפס אופייני למישור החוף ה"פורח" בסוף האביב ונבדל משרביטן מצוי הפורח בעיקר בסוף הקיץ. **אספרג ארוך-עלים** (אספרגיים; בעבר שושניים) נמצא בעת הסיור בתחילת הפריחה ופרחיו דו-מיניים. בשטחי החול המיוצב שמחוץ לחורשות השיטה המלבינה שולט **רותם המדבר** (פרפרניים) שנמצא בשיא פריחתו. שיח נוסף של חולות הוא **דוחן אשון** (דגניים) שניכר בצורתו הסבוכה ומבנה של "קשרים" בנקודות ההסתעפות של הענפים.

בצל עצי השיטה והשיחים הגדולים נצפו ריכוזים של **טבורית נטויה** (טבוריתיים), אשר כרגיל גדלה בסלעים, ומצליחה כאן הודות לצל ולתנאים המשופרים של משק המים והמזינים מתחת לצמחים האחרים (תופעה הידועה כ"צמחי חסות"). פה ושם בצמוד לעצים ושיחים גדלה גם **גלונית פלשתית** (שפתניים). זהו צמח אדום תת-אנדמי לישראל.

הצמחים החד-שנתיים הבולטים בפריחה בעת הסיור הם: **סביון אביבי** (מורכבים), **חומעה עטויה** (ארכוביתיים), **חומעת ראש-הסוס** (ארכוביתיים), **לשון-שור מגובבת** (זיפניים) ו**מקור-חסידה מפוצל** (גרניים). נמצאה גם אוכלוסיה קטנה של **איריס הארגמן** (איריסים) שהיתה בשלב התחלת הפריחה. בית גידול מיוחד הם שקעים אשר בהם החול מכסה שכבת קרקע חרסיתית בעומק לא רב המשפרת את משק המים ומקיימת צמחים הגדלים לרוב בביצות ובשולי נביעות: **משיין גלילי**, **קנה-סוכר מצרי** (דגניים) ו**אגמון הכדורים** (גומאיים).

המציאה המעניינת של התחנה היא **מגלית מצרית** (פרגיים) - מין נדיר ואדום שעל פי המשוער נכחד (הספר האדום). דיון מקיף על צמח זה ועל הסוג מגלית בכלל מצוי בידיעון מס' 3 המצורף לסיכום זה.

שמורת שיטה מלבינה אשדוד - רשימת מינים מלאה

שיטה מלבינה	ורניקה לבנה	לחך מצוי
אגמון הכדורים	חוח עקוד	לענה חד-זרעית
אטד החוף	חומעת ראש-הסוס	לשון-שור מגובבת
איריס הארגמן	חלבוב החוף	מגלית מצרית
אלמות הכסף	חמצין נטוי	מחטנית משובלת
אספרג ארוך-עלים	חצב מצוי	מלענן החוף
ארכובית ארץ-ישראלית	חרצית דביקה	מעוג כרתי
אשל הפרקים	טבורית נטויה	מקור-חסידה מפוצל
בוצין מפורץ	טופח נאה	מרסיה יפהפיה
גומא מגובב	יבלית מצויה	מרקולית מצויה
גזר החוף	יבבוט השדה	משיין גלילי
גלונית פלשתית	כוכבית מצויה	נזמית לופתת
גרניון הארגמן	כף-עוף פחוטה	ניסנית שיכנית
גרניון רך	כפתור החולות	נשרן הדוחן
דוחן אשון	כרוב החוף	סביון אביבי
דנתונית החולות	לופית מצויה	סרפד קרומי
דדרר הקורים	לחך בשרני	עכנאי שרוע
	לחך מלבין	עשן מטפס

הצומח: שמורת גברעם מייצגת את הצומח של הכורכרים הדרומיים של מישור החוף בפלשת. דרומה לה מצויים שטחי כורכר נוספים בסביבות ארז, אור הנר, שדרות וניר-עם (שמורה), אך הללו נמצאים פורמלית בנגב המערבי שכן הם ממוקמים מדרום לנחל שקמה המהווה גבול דרומי מקובל לפלשת. במבט כללי ניתן להפריד במקום בין שדות החול שבין הגבעות שבהם הצומח מזכיר במידה רבה צומח אופייני של חמרה, לבין גבעות הכורכר עצמן, שבהן יש השפעה מקומית של מידת הפריכות של הסלע ולמפנה.

בשדות החול הצומח הוא בעיקרו עשבוני והמינים הבולטים בעת הסיור היו **דרדר הקורים** (מורכבים) צמח אנדמי למישור החוף; **אלקנת הצבעים** (זיפניים), **שום תל-אביב** (שומיים, בעבר שושניים) – גיאופיט אנדמי, **קחון פלשתי** (מורכבים) – מין אדום אנדמי הקרוב ל**קחון החוף**, ונבדל ממנו בעליו הגזורים יותר. בגבעת הכורכר עצמה שולט צומח אופייני של כורכר, עם חותם של צמחיית ספר ומדבר. על אף שמרבית מיני הצמחים הם ים-תיכוניים, דווקא בין השליטים בולטים **רותם המדבר** (פרפרניים) ו**שמשון סגלגל** (לוטמיים). אלה שיחים מדבריים סהרו-ערביים החודרים לחולות ולכורכרים במישור החוף ומדגימים את משק המים הגרוע. הקבוצה הים-תיכונית מיוצגת ע"י **קידה שעירה** (פרפרניים) אשר היתה בשיא הפריחה, **קורנית מקורקפת** (שפתניים), מעט **לוטם מרווני** (לוטמיים) ו**סירה קוצנית**. יש לציין שקורנית מקורקפת היא הצמח השולט בגבעות הכורכר הקשה. צמחי הספר מיוצגים ע"י **לשון-פר סמורה** (זיפניים). מינים מדבריים שנמצאו במקום, במיוחד במפנה דרומי הם **מרווה מצרית** (שפתניים), **מלענן ריסני** (דגניים), **חצב גלוני** (יקינתוניים; מקודם שושניים) ו**כפיות שעירות** (מצליבים).

מבין הגיאופיטים יצוינו: **זהבית דקת-עלים**, **זהבית דמשקאית** (שושניים); **דבורנית דינסמור** (סחלביים) – מין הדבורנית הנפוץ ביותר בישראל, היחידי החודר למחוזות דרומיים; **איריס ארץ-ישראלי** (איריסיים) – פורח מוקדם בחורף והיה לאחר פריחה במצב של פרי ירוק; **נורית אסיה וכלנית מצויה** (נוריתיים) – מועד הסיור היה ב"תפר" בין הפריחות – כלנית הייתה בסוף בפריחה ואילו בנורית הייתה התחלת פריחה של פרטים ראשונים.

שמורת כורכר גברעם – רשימת מינים מלאה

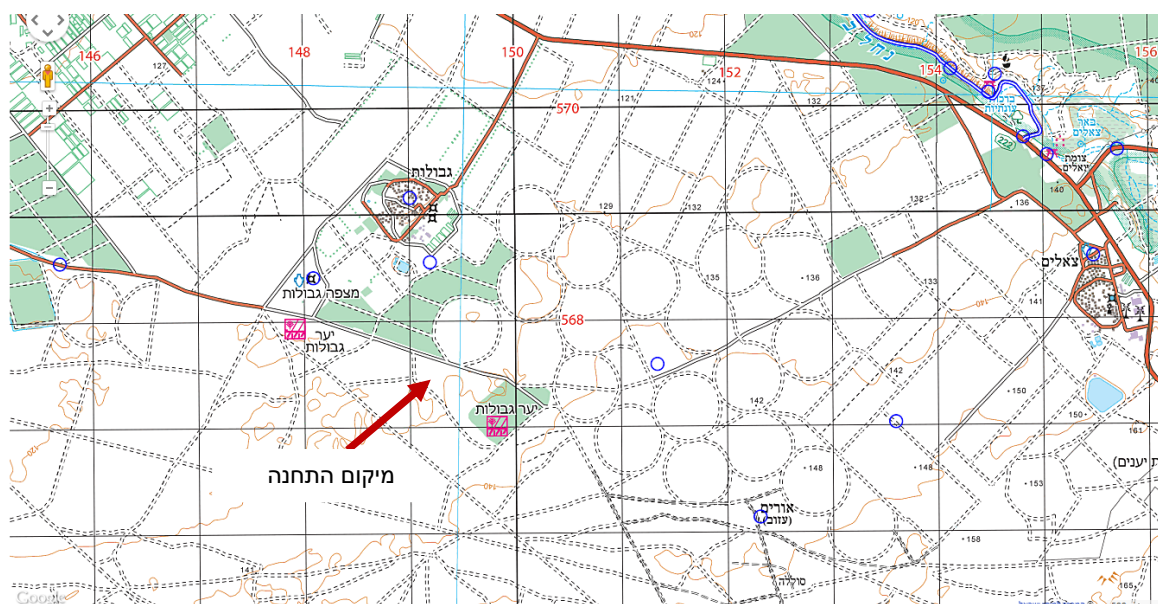
אזנב מצוי	זהבית דמשקאית	כליינית מצויה
איריס ארץ-ישראלי	זהבית דקת-עלים	כלנית מצויה
אלמוות הכסף	זקנן שעיר	כספסף חד-פרחי
אלקנת הצבעים	חבלבל החוף	כפיות שעירות
אמ"ך קוצני	חבלבל כפני	כרוב החוף
אספרג ארוך-עלים	חגווית שעירה	כתמה עבת-שורשים
בן-חצב סתווני	חוחן אלכסנדרוני	כתרון גלוני
בקיה מצויה	חומעת ראש-הסוס	לוטם מרווני
ברומית מאוגדת	חורשף צהוב	לוטם שעיר
ברומית ספרדית	חלבלוב החוף	לוטמית דביקה
גרגרנית גלילית	חלבלוב מצוי	לוטמית ערבית
דבורנית דינסמור	חצב גלוני	לופית מצויה
דורבנית סגולה	חצב מצוי	לחך מלבין
דלעת-נחש סורית	חרחבינה מכחילה	לשון-פר סמורה
דרדית מצויה	טופח נאה	לשון-שור מגובבת
דרדר הקורים	יבילית מצויה	מוצית קוצנית

קחוון פלשתי
קידה שעירה
רב-פרי בשרני
רותם המדבר
רכפה מזרחית
שברק מצוי
שום תל-אביב
שיבולת שועל
מתפרקת
שיזף מצוי
שמשון סגלגל
שרביטן ריסני

סביון אביבי
סירה קוצנית
עירית גדולה
עכנאי שרוע
פרסיון גדול
פרע מסולסל
פשתה אשונה
פשתנית יפו
צהרון מצוי
ציפורני-חתול מצויות
צמרנית הסלעים
צנון מצוי
קדד בירות
קורנית מקורקפת

מלענן החוף
מלענן ריסני
מצילות החוף
מצלתיים מצויים
מקור-חסידה מפוצל
מרגנית השדה
מרווה דגולה
מרווה מצרית
מרסיה יפהפיה
מרקולית מצויה
משנצת קוצנית
מתנן שעיר
נורית אסיה
ניסנית דו-קרנית

גבולות דרום

מפת התמצאות לתחנת "גבולות דרום"
מתוך אתר עמוד ענן

המקום אופייני מאד לשטחי "חול-לס" של הנגב המערבי. המצע הוא תוצר של השקעת חול ע"י הרוח מגושי החולות של חולות חלוצה ומישור החוף של עזה וצפון סיני יחד עם השקעה של לס איאולי מדרום. יש לזכור שהלס מורכב מגרגרים דקים יותר מאלה של החול ומכיל גם חלקיקי חרסית דקים הנוטים ליצור קרום עליון המקטין חילחול מים וגורם לנגר עילי. נוכחות החול משפרת את משק המים בגלל הפחתת נגר העילי והגדלת עומק החדירה אל הקרקע. כמו כן, שכבת לס נוקשה (וגירנית) הנמצאת לעתים מתחת לשכבת החול מקטינה את חילחול המים לעומק ומותירה יותר מים בשכבת הקרקע העליונה. בהשוואה לשטחי הלס של בקעת באר שבע, שטחי הלס החולי במערב הנגב מהווים – בית גידול טוב יותר מאשר הלס בגלל מיעוט הנגר והגדלת עומק חדירת המים. לפיכך במרבית השנים ובמיוחד בשנים גשומות מתפתח בעונת החורף והאביב כיסוי צומח ניכר וכמעט

רציף, שמתבטא במשטחי פריחה מרהיבים של **מררית שסועה**, **מנתור המדבר**, **סביון הערבות**, **שלח הערבות** ועוד. השליטה מתחלפת בהתאם למשטר המשקעים הספציפי בכל עונה.

הצומח: לפי הספרות (זהרי 1959; Zohary and Orshan, 1962) הצומח הוא של חברת **לענה חד-זרעית זון החולות** (שאיננו אלא תת-מין של **זון אשון**). בעת הסיור לא נצפה דגן זה. מבין השיחים הפזורים במקום יצוינו **מתנן שעיר** (מתנניים) – שיח דו-ביתי המצוי בשיא פריחתו; **מרווה צמירה** (שפתניים) ו**שמשון יושב** (לוטמיים). **שמשון יושב** אופייני במיוחד לקרקעות חול וחול-לס בנגב המערבי, ופרחיו הקטנים נישאים בשיבולים ללא עוקץ, כלומר "יושבים" על ציר התפרחת (מכאן תואר המין "יושב"). על שורשי שמשון יושב מתפתח בקשר סימביוטי תפטיר הפטריה **כמהת השמשון** מקבוצת הפטריות הנאדיות. גופי הפרי שלה, דמויי תפוח-אדמה, נוצרים בתוך הקרקע. ניתן לזהות את מקומם של גופי הפרי לפי סדקים בקרקע מתחת לנוף הצמח. גופי הפרי משמשים למאכל ואחד מהם גם נמצא במהלך הסיור.

צמחים נוספים בעלי עניין: **איריס הנגב** (איריסיים) – אוכלוסיה בגוש מקומי בשיא הפריחה. המין היובשני ביותר בקבוצת איריסי ההיכל (אונקוציקלוס) (יחד עם איריס ירוחם). גדל בנגב המערבי בלבד עם חדירה מעטה לחולות סיני. פרחיו קטנים יחסית למינים האחרים בקבוצה והעלים גם הם קטנים יחסית וכפופים מאד כקשת בהשוואה למיני האונקוציקלוס הצפוניים יותר. גיאופיט אחר שנפוץ במקום הוא **לוליינית מעובה** (לופיים), אשר ניכר בעליו המפוצלים הערוכים במעין מדרגות לולייניות. המתחל של התפרחת חום-סגול ופניו מחוספסים. התפרחת מדיפה ריח של צואה. **סתונית הנגב** (סתוניתיים) הייתה לאחר פריחה, עם פירות ירוקים. מין זה הוא סיננטי – פורח בחורף לאחר לבלוב העלים. זאת בניגוד לפריחת הסתיו של מיני הסתוניות האחרים שהם היסטורנטיים – העלים מופיעים רק בסוף הפריחה או לאחר שהסתיימה. ארבעה מיני **קדד** (פרפרניים) נמצאו במקום, מביניהם יזכרו שלושה: **קדד קהירי** – העלים מנוצים גדולים עם עלעלים רחבים ופרחים צהובים גדולים. הפירות נתונים בתוך גביע נפוח; **קדד באר-שבע** (אלכסנדרוני) – שרוע וקטן יותר מקדד קהירי, קרוב לקדד האורנים בחרמון; **קדד אפיל** – צמח נדיר מאד ואדום (בסכנת הכחדה). קדד אפיל הוא עשב נמוך שעליו מנוצים ופרחיו צהובים. הפרי תרמיל קשתי מרזבי שבו תפר האורך שקוע בגב התרמיל. **פשתנית ססגונית** פורחת כאן בצבע צהוב, לעומת הצבע הסגול הנפוץ יותר בשאר חלקי הנגב ובמדבר יהודה.

גבולות דרום – רשימת מינים מלאה

איריס הנגב	לוטוס שעיר	מרווה צמירה
אמ"ך קוצני	לוליינית מעובה	מררית שסועה
ארנבית שרועה	לוניאה דקת-אונות	משנצת קוצנית
גרגרנית ערבית	לחך מלבין	נואית קוצנית
דוחן אשון	לענה חד-זרעית	מררית מדברית
זמזומית איג	מחטנית משובלת	סביון הערבות
חוחן אלכסנדרוני	מללנית מצרית	סתונית הנגב
חולית מצרית	מלעניאל ארוך	עירית גדולה
חורשף צהוב	מלענן מנוצה	עירית צרת-עלים
יבלית מצויה	מלענן מנוצה	פיגמית מגובששת
כספסף חד-פרחי	מנתור המדבר	פילגון מדברי
כרוב החוף	מקור-חסידה מפוצל	פרסה מקרינה

שמשון יושב
שן-ארי שעירה
שסיע ערבי
שעורת העכבר
תלתן לביד
תמריר מרוקני

קדד קהירי
קזוח עקום
קרדה דרומית
רותם המדבר
רכפה קטנת-פרחים
שברק משונן

פשתנית ססגונית
ציפורני-חתול מצויות
ציפורנית מגוונת
קדד אפיל
קדד באר-שבע
קדד ספרדי